

cape de risa contenida; contestació áspera» a Ènguera (Gulsoy). Però per a *estufornar* i *estuforn*, on aquesta arrel també entra com a important ingredient, vegeu més aviat *ESTERNUDAR* III, 774a1-16.

Atufar-se 'enfadar-se' com ant. Belv. *Atufament*. *Atufança*.

Entufat [ant-] «enfadat» tort. (BDC III, 85). *Entufit*. *Desentufar*. Per a *tufa* de cabells; i, en sentits semblants, *tufarlera*, *tufatera*, *tufera*; *estufallat*; *boscós atufats*, veg. *toja*.

Túfera, *tuferala*, V. *tòfona* *Tufo*, V. *turo*

TUGURI, pres del ll. *tügürüm* 'cabana'. □ 1.ª doc.: Lab. 1840. Verdager, *La Fugida a Egipte* (O. C. Pop. XI, 57); «per coixí mon escut, y per *tuguri*, / lo cel, ab llums d'estels o de tempesta», Víctor Balaguer (*Tragèdies*). Cf. *TEULA*

Tuia, planta: «El casino --- la retorçada escala, amb balustrada de fusta, doblement vorejada per testos de *tuies* i mirambells», Noller (*Vilaniu*, O. C., 136.2f.). V. *fum*

Tuic, V. *tuit* *Tuició*, V. *intuïció* i *tuell* (TUDAR) *Tuïr*, NL rossellonès: l'etimologia és TUGURIUM, com vaig demostrar a E. T. C. II, 15, n. 6; no ha existit el «sufix» -ERIU suposat arbitràriament per Fouché; també és errada la seva etimologia de *tuire* (com ja es va demostrar, a BDC, 1930), veg. *TURO* *Tuïssa*, V. *tondre* *Tuit*, V. *tot*

TUIT o *tuic* 'bitxac', onomatopeia del cant de l'ocell, paral·lela a la del motacil·lid *cui-cui* (vol. II, 1088b8-10) i a les altres estudiades en aqueix article *CUIC*.

Tuïtiu, V. *intuïció*, *tuició* *Tuíxec*, *tuixegat*, V. *tòxic*. *Tuixén* i no *Tuixent* és el nom d'aquest poble del peu del Cadí (un gentilici *tuixentí* a penes s'ha usat i és formació recent): d'etimologia pre-romana, com el sufix -ENN (descartades temps ha les infundades teories de MzPi. sobre els NLL en -én), cf. E. T. C. I, 224, 125, *Top. Hesp.* I, 281.

Tuixó, V. *teixó* *Tuixos*, V. *tòxxu*

TUL, del fr. *tulle* id., degut al nom de la ciutat de Tula (fr. *Tulle*) al baix Llemosí, on aquest teixit es va fabricar de primer. □ 1.ª doc.: c. 1890, Teo. Llorente; eds. tardanes del Lab., Bulbena, Vogel. En francès des de 1765.

Tulipa, *tulipera*, V. *turbant* *Tulla*, V. *toll* *Tullà*, poble occità, no pas català *Tullir*, V. *tolir* (TOLDRE) *Tumar*, *tumba*, V. *tombar*

TUMBAGA, del malai *tambága* 'coure, aram'; el camf de transmissió d'aquest mot, existent en moltes llengües europees i en àrab, no es coneix exactament; la *u* es pot explicar per una grafia anglesa: per bé que

la forma que es dona com a normal en aquesta llengua és *tombac*, hi consta almenys una variant *tumbeck*. □ 1.ª doc.: S. XVIII (DAg).

Veg. Dalgado, *Gloss. Luso-Asiático* II, 346; Devic, *Dict. Étym. des mots d'origine orientale*, 1876, 221; Dozy, *Suppl.* I, 152; Webster, *New Int. Dict. of the Engl. L.*; DCEC/DECH, s. v. No degué venir per conducte de l'àrab, on era *tānbāk* [c. 1800], i es documenta molt abans en portuguès [1603] i en anglès [1602], que en àrab, català, francès ni castellà; és probable que la *u* s'expliqui per l'hàbit anglès de representar amb la lletra *u* el so de *a* semblant a una *a* fosca, i Webster hi documenta almenys la grafia *tumbeck*.

Tumbalessa, *tumballó*, *tumbejar*, *tumbessa*, *tumbo*, V. *tombar*

Tumbó 'Teucrium aureum', nom de planta valencià, de forma i significat no ben establerts (només Pardo, *Anales del Centro de Cultura Valenciana*, v, 1932), condicions en què fóra massa imprudent dir altra cosa que la incertitud de l'origen, i vagues atansaments: *tumbo* 'objecte de forma embalumada' (esquella, coberta d'un taüt etc.) ¿*Tambor*, al·ludint a les resonàncies bèl·liques i troianes del nom *Teucrium*, -rion? ¿Deturpació d'una pron. **toiron* o *teubron* del nom greco·llatí de la planta?

Túmbol, V. *tombar* **Tumè*, V. *túmens* *Tumefacció*, *tumefacte*, *tumescència*, *tumescents*, *túmid*, *tumiditat*, V. *tumor*

+TÚMENS, pl., nom semfític d'una moneda que s'usà a Mall., origen incert, probablement de l'àr. *ṭumn* o *ṭūmin* 'desè, desena part' (o de la forma hebrea corresponent, que era molt semblant, quasi igual), d'on provenen també els noms de mesures cast. AZUMBRE i CELEMÍN (DCEC, DECH). «Item, mès En Abuffor [o *mesé Na Buffor*], que era en Ffes, del stim que reebí, una dobla, quatre *túmens*» a. 1368 (BSAL XI, 215); «El doble e dos *túmens* --- una doble e quatre *túmens* --- sis dobles quatre *túmens* ---» en l'inv. d'un jueu mallorquí, de 1388 (BSAL XI, 183). Era, doncs, una moneda divisionària de la dobla, que res no dissuadeix de suposar que en fos 1/10, i s'usava per a comerç entre jueus i marroquins. No hi ha cap raó per accentuar-ho en la *e*, i menys per suposar un singular **tumè*, com *AlcM*. El so de *θ* solia donar *t* en les llengües romàniques (com la *th* grega); per més que, en castellà, alguns arabismes tardans apareguin amb *z* (= *θ*) quan, en aqueixa llengua, la *ç* va pendre aquest so el S. XVI o poc abans.

Tumir, V. *tombar* *Túmol*, V. *túmul*

TUMOR, pres del ll. *tūmor*, -ōris, 'inflor', 'orgull', 'efervescència', 'tumor', derivat de *tūmere* 'estar inflat'. □ 1.ª doc.: JRoig.

«Déu sols n'absolta,¹ / de totes, una / --- / immaculada: / --- / hac avantatge / --- / e privilegi / sobre ·l· colegi / de les catives / --- / totes, malaltes, / --- / com les set vaques / egiptianes; / altres, malsanes, /